

БӨЛІМ: ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады: несие мен рассрочкаға қарсы нақты жол

ЖАРИЯЛАНДЫ
18.05.2026ТІРЕК СӨЗДЕР
ақша үнемдеу, жинақ, қаржылық
сауаттылық, несие, рассрочкаСІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188826/>

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұраққа мен 30 жылдық тәжірибемде бір жауапты қайта-қайта көрдім: ақшаны білмей жұмсаған адам ертеңін сатып жібереді. 30 жыл бойы мен бір заңдылықты байқадым: несие алған адамдардың 9-ы 10-нан 5 жылдан кейін де сол несиені өтеп жатады. Қарыз — ұйқыны ұрлайды. Жинақ — бостандық береді.

Ең қатал шындықты бірден айтайын: **несие байлыққа жол емес**, көбіне кедейлікке тұзақ. **Рассрочка алма**, өйткені ол «тегін ақша» емес — болашақ табысыңды бүгін жеп қою. Сырт көзге жеңіл көрінеді, ал ішінен есептеп қарасаң, қалтаңнан артық ақша кетеді.

НЕСИЕ МЕН РАССРОЧКА ШЫН МӘНІНДЕ ҚАНША ТҰРАДЫ

Мысал қарапайым. 100 000 теңгелік телефонды 10 айға рассрочкаға алдың дейік. Ай сайын 14 500 теңгеден төлесең, соңында **145 000 теңге** шығады. Яғни телефонның үстіне 45 000 теңге артық бердің. Бұл — бір ғана зат. Ал ондай «ұсақ» төлемдер жыл соңында жүз мыңдап жиналады.

БАНКТЕР МЕН ДҮКЕНДЕР СЕНІ ҚАЛАЙ АЛДАЙДЫ — ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР

Саған «айына небәрі 14 500 теңге» деп айтады. Құлаққа жеңіл естіледі. «Бүгін алып, ертең төлеймін» деген оймен адам тоқтамайды. Қораптың әдемілігі, шұғыл жеңілдік, соңғы үлгі, «тек бүгін» деген сөз — бәрі сенің сабырыңды ұрлау үшін жасалады. Шындық біреу: дүкен арзандықты емес, сенің асығыстығыңды сатады.

НЕСИЕСІЗ ӨМІР СҮРУДІҢ НАҚТЫ ЖОЛЫ

1-қадам: Қажетті мен қалағанды ажырат

Телефон, киім, жиһаздың бәрін бір күнде ауыстыру керек емес. Алдымен барын қолдан.

2-қадам: Күніне емес, айына жоспар құр

Айлық түскен күні-ақ 20% бөліп қой. Мысалы, 200 000 теңгенің 40 000 теңгесі бірден бөлек тұрсын.

3-қадам: Қарызсыз сатып ал

Бір затты ала алмай тұрсаң — демек, қазір оған ақшаң жетпейді. Күт. Жина.

ЖИНАҚТАУДЫҢ 3 АЛТЫН ЕРЕЖЕСІ

- **Айлықтың кемі 20%-ын** бірінші күні-ақ бөлек сақта.
- **Апта сайын** 5 000–10 000 теңге болса да, үзбей жина.
- **Жинақты тек бір мақсатқа** жұмса: оқу, үй, көлік жөндеу, төтенше жағдай.

«БІРАҚ АҚША ЖЕТПЕЙДІ» ДЕГЕН СЫЛТАУҒА ЖАУАП

Ақша жетпесе, алдымен шығынды қысқарт. Күнде сырттан кофе алу, артық тапсырыс беру, қажетсіз жазылым — бұлардың бәрі айына 20 000–50 000 теңгені жұтады. Ескі әдетті тоқтатпай, жаңа тәртіп болмайды. Табыс аз болса да, тәртіп болуы керек.

БҮГІН ЖАСАЛАТЫН БІР ІС-ҚИМЫЛ

Бүгін кешке өзіңнің барлық ай сайынғы төлеміңді жаз. Қайсысы несие, қайсысы рассрочка екенін қара. Сосын бір сұрақ қой: «Осыны ақша жинап алуға бола ма еді?» Көбіне жауабы — иә. Сол сәттен бастап артық қарыз алма. Бұл — қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұрақтың ең шынайы жауабы.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.